

Ieskats Jāņa Broliša Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas nomenklatūras kadru personas lietā

Dr. iur. Kristīne Jarinovska

LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijas priekšsēdētāja vietniece juridiskās zinātnes jautājumos

LKP CK nomenklatūras kadru personas lieta

Atbilstoši Jāņa Broliša Latvijas Komunistiskās partijas (LKP)¹ Centrālās Komitejas (CK) nomenklatūras kadru personas lietai² Jānis Brolišs, Viktora dēls, ir dzimis 1930. gada 22. aprīlī Rēzeknes apriņķa Kaunatas pagasta Kaipu sādžā. Savā 1971. gada 2. novembra kadru uzskaites persona lapā viņš ir norādījis, ka ir latvietis un ka ir cēlies no trūcīgiem zemniekiem,³ 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijā piebilstot, ka ģimenei piederējuši 5 ha zemes.⁴

LKP CK nomenklatūras kadru personas lietā pieejamas vien skopas ziņas par Jāņa Broliša vecākiem. Savā 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijā viņš norādīja, ka tēvs par dalību LKP “pagrīdes darbā” atradās ieslodzījumā no 1933. līdz 1937. gadam, tāpēc viņš līdz skolas gaitu sākumam 1937. gadā dzīvoja mātes apgādībā.⁵ Spriežot pēc

¹ Šeit un turpmāk, norādot Latvijas Komunistiskās partijas institūciju vai amatu, būs izmantots Latvijas Komunistiskās partijas pēdējā nosaukuma akronīms.

² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l. (Jāņa Broliša LKP CK nomenklatūras kadru personas lieta). Visi dokumenti lietā ir krievu valodā, izņemot veidlapu galvas, kas ir gan krievu, gan latviešu valodā, un 1958. gada 1. augusta autobiogrāfiju, kas ir latviešu valodā, par ko apraksta vērē tieši norādīts.

³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. (1971. gada 2. novembra kadru uzskaites persona lapa).

⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp. (1958. gada 1. augusta autobiogrāfija latviešu valodā, dokumenta tulkojuma krievu valodā personas lietā nav).

⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

1971. gada 2. novembra autobiogrāfijā⁶ esošas netiešas norādes par to, ka dzimšanas un mācību vieta sakrīt, Jānis Brolišs mācības sāka Kaunatas sešu klašu pamatskolā, kas atradās Kaunatas ciemā.⁷ Tomēr intervijas ar Jāni Brolišu, kas publicēta *Padomju Jaunatnē* 1972. gada 29. jūlijā, ievadā publicētajā uzziņā norādīs, ka Jānis Brolišs mācījās “[s]ākumā Kalnāju pamatskolā”⁸, proti, Rēznas pagasta Kalnāju sešu klašu pamatskolā, kā būvprojektu lekšlietu ministrijas būvniecības pārvalde apstiprinājusi 1936. gadā⁹ un kā būvei no Latvijas zemnieku kredīta bankas atbilstoši 1937. gada ziņām bija saņemts LVL 4000 lielas aizdevums, bet pārējo bija plānots segt no pašvaldības līdzekļiem, kopumā ēkas būves izmaksas bija plānots LVL 9251 apmērā.¹⁰ Spriežot pēc 1938. gada ziņām, Kalnāju sešu klašu pamatskolas ēka beigās izmaksājusi LVL 18 000, tā pabeigta 1937. gadā, bet mācības jau bija sākušās 1938. gadā.¹¹ “1940. gadā, nodibinoties Latvijā Padomju varai”, tēvs kļūst par Rēzeknes apriņķa izpildu komitejas daļas vadītāju.¹² Attiecīgā laika prese precizē, ka par priekšzīmīgu un boļševistiski nostādītu darbu Broliša tēvu iecēla par zemju nodaļas vadītāju.¹³ Atbilstoši 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijai, kara darbībai starp PSRS un nacionālsociālistisko Vāciju sākoties, tēvs “evakuējās uz Maskavu”, atstājot ģimeni Latvijas teritorijā.¹⁴ Savukārt 1971. gada 2. novembra autobiogrāfijā norādīts, ka pēc karadarbības sākuma tēvs “paspējis evakuēties uz Čuvašijas APSR [Autonomo Padomju Sociālistisko Republiku].¹⁵ Nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas laikā Jānis Brolišs un viņa māte strādāja “dažādos lauku darbos, māsa tika aizdzīta uz darbu Vācijā”¹⁶. Atbilstoši 1971. gada 2.

⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp. (1971. gada 2. novembra autobiogrāfija).

⁷ “Kur darbosies Kaunatas skola?” *Daugavas Vēstnesis*, Nr. 103, 1939, 20. oktobris, 4. lpp.

⁸ Liepa, A. “Sabiedrības interešu sardzē – ar sabiedrības atbalstu”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 147, 1972, 29. jūlijs, 1. lpp.

⁹ “Jauni skolu nami”, *Rīts*, Nr. 176, 1936, 28. jūnijs, 13. lpp.

¹⁰ Šikna, A. “Rēznas pagasta”, *Brīvā Zeme*, Nr. 28, 1937, 4. februāris, 36. lpp.

¹¹ “Lauku balsis”, *Latgales Vēstnesis*, Nr. 12, 1938, 28. janvāris, 4. lpp.

¹² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

¹³ “Energiskāk strādēt ar bezpartejiskū aktīvu”, *Taisneība*, Nr. 140, 1941, 19. jūnijs, 1. lpp.

¹⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

¹⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

¹⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

novembra autobiogrāfijai 1944. gadā, tātad pēc otrreizējās PSRS okupācijas, tēvs atgriezās Latvijas teritorijā, un ģimene pārcēlās uz Rēzekni.¹⁷ 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijā norādīts, ka tikai 1945. gadā notika ģimenes atkal apvienošanās,¹⁸ kas, iespējams, norāda uz Broliša māsas atgriešanos. 1945. gadā Jānis Brolišs sāka mācības Rēzeknes latviešu vidusskolā, tad arī iestājās Vissavienības Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienībā (VĻKJS) (1971. gada 2. novembra autobiogrāfijā atšķirībā no 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijas norādīts, ka komjaunatnē iestājies 1946. gadā)^{19,20} 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijā norādīts, ka Rēzeknes latviešu vidusskolā mācījās līdz 1948. gadam²¹, 1971. gada 2. novembra autobiogrāfijā mācību ilgums norādīts līdz 1947. gadam²², tomēr vidējo izglītību neieguva, jo devās uz Rīgu²³. Tā esot iegūta, mācoties LKP CK Republikāniskajā partijas skolā.²⁴ Lai gan arī piecdesmito gadu sākumā LKP CK Republikāniskās partijas skolas nemainīga prasība bija vidējā izglītība,²⁵ tomēr līdzīgi kā Longins Avdjukevičs, kas mācības sāka, vien esot septiņu klašu izglītībai,²⁶ arī Jānis Brolišs mācības sāka, neesot vidējai izglītībai.

Jānis Brolišs savas darba gaitas sāka 1948. gadā Rīgas 14. nepilnajā vidusskolā kā vecākais pionieru vadītājs. Gadu vēlāk, no 1949. gada jau mācījās PSRS Valsts drošības ministrijas Rīgas milicijas komandējošā sastāva skolā²⁷. Skolu beidzot 1951. gadā, sāka strādāt

¹⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

¹⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

¹⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

²⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

²¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

²² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

²³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

²⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

²⁵ "Kārtējā klausītāju uzņemšana Latvijas K(b)P CK Republikāniskajā partijas skolā", *Cīņa*, Nr. 122, 1952, 24. maijs, 2. lpp.

²⁶ LVA, PA-101. f., 46. apr., 1. l., 12. lp. (1949. gada 6. aprīļa raksturojums, kas sagatavots par LPK CK Republikāniskās partijas skolas audzēkni Longīnu Avdjukeviču un ko parakstīja LKP CK sekretārs kadru jautājumos Fjodors Titovs).

²⁷ Nosaukums atveidots, ievērojot presē minēto ("Rīgas pilsētas Staļina rajona darbaļaužu deputātu Padomes Izpildu komitejas 1950. gada 28. janvāra lēmums Nr. 48", *Cīņa*, Nr. 26, 1950, 31. janvāris, 13. lpp.), bet padotība norādīta pēc 1958. gada 1. augusta kadru uzskaites personas lapā un raksturojumā, kas sniegts par Jāni Brolišu kā LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāju un ko parakstīja LKP CK pirmais

par LPSR Iekšlietu ministrijas Tukuma rajona politiskās daļas priekšnieka vietnieku.²⁸ Spriežot pēc 1958. gada 1. augusta autobiogrāfijas, rekomendāciju mācībām “milicijas Virsnieku skolā” deva Latvijas Ļeņina Komunistiskās jaunatnes savienības (LĻKJS) Rīgas pilsētas Ļeņina rajona komiteja.²⁹ Šajā pašā laikā, proti, 1951. gada oktobrī Brolišs iestājās Padomju Savienības Komunistiskajā partijā (PSKP)³⁰ (partijas biedra kartes Nr. 06718116, vēlāk 1973. gada parauga biedra kartes Nr. 1584707).³¹

No 1952. gada līdz 1953. gadam Jānis Brolišs bija LPSR Iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldes politiskās nodaļas instruktors. 1953. gadā viņš īsu brīdi bija LPSR Iekšlietu ministrijas Preiļu rajona milicijas nodaļas priekšnieks. Tajā pašā gadā Brolišs pārcelts atpakaļ uz LPSR Iekšlietu ministrijas Milicijas pārvaldi, kur strādāja par politiskās nodaļas vecāko instruktoru un priekšnieka palīgu komjaunatnes darbā. 1955. gadā Jānis Brolišs sāka mācības LKP CK Republikāniskajā partijas skolā.³² Kā liecina LKP CK biroja nolēmums, kas izriet no 1955. gada 23. augusta protokola Nr. 84, §9 un ko parakstīja pirmais sekretārs Jānis Kalnbērziņš, Jānis Brolišs bija uzņemts LKP CK Republikāniskās partijas skolas sagatavošanas nodaļā, reizē atbrīvojot viņu, sākot ar 1. septembri, no LPSR Iekšlietu ministrijas Milicijas

sekretārs Augusts Voss (LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 32. lp.), minētā, kā arī ievērojot citu līdzīgu mācību iestāžu padošanu PSRS Valsts drošības ministrijai no 1949. gada beigām līdz 1952. gadam. Padotība atkal mainīta 1953. gadā, atgriežot minētās mācību iestādes PSRS Iekšlietu ministrijas padotībā (Нижегородская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации. История. Pieejams: <https://на.мвд.рф/Университет/История>). Sākot ar 1947./48. mācību gadu divgadīgā apmācība, spriežot pēc ziņām par citām līdzīgām mācību iestādēm, ietvēra administratīvās tiesības, kriminālistiku, partijas politisko darbu, fotogrāfiju izgatavošanu, valsts un tiesību vēsturi, valststiesības, krimināltiesības, kriminālprocesu, PSRS tiesu sistēmu, PSKP vēsturi, PSRS vēsturi, pasaules politisko karti, kā arī vispārīgāko mācību priekšmetus kā valoda, literatūra, matemātika, loģika un psiholoģija (Нижегородская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации. История. Pieejams: <https://на.мвд.рф/Университет/История>).

²⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

²⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

³⁰ Šeit un turpmāk, norādot uz dalību Padomju Savienības Komunistiskajā partijā, būs izmantots pēdējā šīs partijas nosaukuma akronīms.

³¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp.

³² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

pārvaldes politiskās nodaļas priekšnieka palīga komjaunatnes darbā amata.³³ LKP CK Republikāniskās partijas skolas direktors Andrejs Elvihs³⁴ un partijas pirmorganizācijas komitejas sekretārs Nikolajs Šendriks³⁵ 1958. gada maija raksturojumā par Jāni Brolišu kā 3. kursa

³³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 11. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas izriet no 1955. gada 23. augusta protokola Nr. 84, §9 un ko parakstīja pirmais sekretārs Jānis Kalnbērziņš).

³⁴ Andrejs Elvihs – dzimis 1910. gadā Omskas apgabala Krutinskas rajona Kozuļinas ciemā. Mācījās Omskas Pedagoģiskajā institūtā, Omskas partijas skolā, no 1946. līdz 1952. gadam mācījās PSKP CK Augstākajā partijas skolā, tad PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijā, kur aizstāvēja disertāciju un ieguva vēstures zinātņu kandidāta grādu. Darba gaitas sāka 1930. gadā kā ciema padomes sekretārs. 1932. gadā kļuva par PSKP biedru. 1944. gadā bija nosūtīts darbā uz LKP CK aparātu, kur darbojas propagandas jomā. Pēc zinātniskā grāda iegūšanas strādāja par Rīgas Medicīnas institūta marksisma-ļeņinisma katedras vadītāju, LKP CK Republikāniskās partijas skolas direktoru un Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūta rektoru. No 1962. gada līdz 1969. gadam bija LPSR izglītības ministrs. 1962. gadā, būdams LPSR izglītības ministrs, bija iecelts arī par LPSR ārlietu ministru; līdz 1967. gadam pildīja abus ministra amatus reizē. Kopš 1969. gada un līdz savam nāves brīdim vadīja LKP CK Partijas vēstures institūtu, PSKP CK Marksisma-ļeņinisma institūta filiāli. Mira 1975. gada 29. novembrī. Andreju Elvihu izvadīja no Pēteru Stučkas Latvijas Valsts universitātes 3. decembrī. Viņa izvadīšanai bija izveidota bērū organizēšanas komisija, ko vadīja Leonīds Freibergs un kur bija Andrejs Zīle, Ēriks Baumanis, Vincents Karajūns un Anatolijs Raskolovs. Elviha izvadīšanas apraksts liecina par pompozitāti. Goda sardzē stāvējuši: LKP CK sekretāri Imants Andersons un Vitālijs Čemms, LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja vietnieki Aleksandrs Drīzulis un Viktors Blūms, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks Vilis Krūmiņš un LKP Rīgas pilsētas komitejas pirmais sekretārs Boriss Pugo. “Andrejs Elvihs”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 236, 1975, 2. decembris, 3. lpp., “Andrejs Elvihs”, *Cīņa*, Nr. 281, 975, 2. decembris, 3. lpp., “Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekrēts par b. A. Elviha iecelšanu par Latvijas PSR izglītības ministru”, *Cīņa*, Nr. 12, 1962, 14. janvāris, 1. lpp., “Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekrēts «Par biedra A. Elviha atbrīvošanu no Latvijas PSR izglītības ministra pienākumiem»”, *Cīņa*, Nr. 119, 1969, 24. maijs, 1. lpp., “Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekrēts par Latvijas PSR izglītības ministra b. A. Elviha iecelšanu par Latvijas PSR ārlietu ministru”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 70, 1962, 8. aprīlis, 1. lpp., “Latvijas PSR Augstākās Padomes lēmums «Par Latvijas PSR valdības - Latvijas PSRS Ministru Padomes sastādīšanu»”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 74, 1967, 14. aprīlis, 2. lpp., “A. Elviha bēres”, *Cīņa*, Nr. 283, 1975, 4. decembris, 2. lpp.

³⁵ Nikolajs Šendriks, Ivana dēls – bijis PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas aspirants, 1955. gadā ieguvis filozofijas zinātņu doktora grādu, aizstāvēt disertāciju *PSKP cīņa ar mehānicismu un meņševistisko ideālismu (1920–1932)*, Daugavpils Valsts pedagoģiskā institūta direktora vietnieks mācību un zinātniskajā darbā no 1958. līdz 1960. gadam, 1960., 1961. gadā – LKP CK lektoru grupas vadītājs, 1960.

“[..] dzīli apguvis marksisma-ļeņinisma pamatlicēju darbus, savlaicīgi konspektējis obligāto literatūru, trīsreiz uzstājās ar priekšlasījumiem

gadā – Tautas universitāšu republikāniskās padomes priekšsēdētāja vietnieks. Publicējās, piemēram, Шендрик, Николай. *Решительно разоблачать реакционность и лживость буржуазной идеологии. В помощь лектору [Arņemtīgi atmaskot buržuāziskās ideoloģijas reakcionārismu un melīgumu. Lektoram palīgā]*. Рига: Общество Знание Латвийской ССР, Научно-методический совет по пропаганде общественно-политических дисциплин, Комиссия философии, 1964; Шендрик, Николай. *Колхозы – школа коммунизма для крестьянства. В помощь лектору [Kolhozi – komunisma skola zemniekiem. Lektoram palīgā]*. Рига: Общество по распространению политических и научных знаний Латвийской ССР, 1962; Шендрик, Николай. *Латвийская СССР в братской семье советских народов. В помощь лектору [LPSR brālīgo padomju tautu ģimenē. Lektoram palīgā]*. Москва: Знание, Всесоюзное общество по распространению политических и научных знаний, 1961; Шендрик, Николай. *О социалистическом интернационализме и патриотизме. Материал для лекторов [Par sociālistisko internacionālismu un patriotismu. Materiāli lektoriem]*. Рига: Общество по распространению политических и научных знаний Латвийской ССР, 1961; Шендрик, Николай. *Борьба Коммунистической партии Советского Союза против механицизма и меньшевистского идеализма (1920–1932 годы) [PSKP cīņa ar mehānicismu un meņševistisko ideālismu (1920–1932)]* (автореферат диссертации по соисканию ученой степени кандидата философских наук). Москва: Академия общественных наук при ЦК КПСС, Кафедра истории философии, 1955. Российская государственная библиотека. Pieejams: [http://search.rsl.ru/ru/search#q="Шендрик%2С Николай Иванович"](http://search.rsl.ru/ru/search#q=), Ozoliņa, Valda. "Daugavpils pedagogiskā universitāte", *Akadēmiskā Dzīve*, Nr. 38, 1996/1998, 35. lpp., Roze, L. "Zināšanās plašu ceļu tautā", *Cīņa*, Nr. 216, 1960, 10. septembris, 4. lpp., "Republikas laikrakstu darbinieku seminārs", *Cīņa*, Nr. 267, 1961, 12. novembris, 1. lpp.

semināros par PSKP vēsturi, politekonomiku un dialektisko materiālismu”³⁶,

kas novērtēti ar teicami. Turklāt atzīmēts, ka Brolišs gatavojas ļoti cītīgi gan semināriem, gan kārtējām nodarbībām, kā arī aktīvi piedalās izglītības procesā. Piebilsts, ka, ja pirmajā kursā viņam bijušas labas un pat apmierinošas sekmes, tad jau otrā kursa semestra eksāmeni un 3. kursa pirmā semestra eksāmeni novērtēti tikai ar teicami. Tāpat norādīts: “Brīvprātīgi apgūst angļu valodu.”³⁷ Šajā sakarā gan piebilstams, ka, spriežot pēc izziņas, kas sagatavota mācību beigās, virzot Brolišu apstiprināšanai LKP Limbažu rajona komitejas otrā sekretāra amatā, Broliša angļu valodas zināšanas novērtētas kā vājas.³⁸ Partijas uzdevumu izpilde raksturota kā kārtīga. Sabiedriskās aktivitātes konkrētizētas, norādot, ka 1957. gadā Brolišs bija propagandists Rīgas liķieru un degvīnu fabrikā, ka viņš ir Vissavienības politisko zinību un zinātnes izplatīšanas biedrības Latvijas republikāniskās nodaļas biedrs, ka uzstājas ar lekcijām par starptautisko situāciju uzņēmumos Rīgā un ārpus tās, vada pulciņu par aktuālo politisko situāciju. Raksturojums satur pat valodas novērtējumu – skaidra un saprotama.³⁹

Abu minētā raksturojuma parakstītāju karjeras līdzinās Jāņa Broliša karjerai, tai skaitā līdzīgs ir viņu ceļš uz zinātnisko grādu ar partijas skolu un PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas palīdzību, pievērsties PSKP un marksisma-ļeņinisma studijām. Šāda karjeru sasaukšanās starp tiem, kam parakstīta un kas parakstījuši raksturojumu LKP CK Republikāniskajā partijas skolā, cita starpā, vērojama arī Vladimira Sējas, no vienas puses, un Longina Avdjukeviča

³⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 12. lp. (1958. gada maija raksturojums, ko parakstīja LKP CK Republikāniskās partijas skolas direktors Andrejs Elvihs un partijas pirmorganizācijas komitejas sekretārs Nikolajs Šendriks).

³⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 12. lp.

³⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 17. lp. (izziņa, kas sagatavota Jāņa Broliša virzībai apstiprināšanai LKP Limbažu rajona komitejas otrā sekretāra amatā un ko parakstīja LKP CK kadru uzskaites sektora vadītāja Zinaida Kozireva un LKP CK partijas orgānu nodaļas atbildīgais organizators Aršs).

³⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 12. lp.

un Olgas Vāveres (līdzība katram ir savā veidā), no otras puses, gadījumā.⁴⁰

Jānis Brolīšs LKP CK Republikānisko partijas skolu pabeidza 1958. gadā, iegūstot pēc attiecīgā laika ieskatiem gan vidējo izglītību⁴¹, gan arī augstāko nepabeigto izglītību, tad arī, pamatojoties uz LKP CK biroja 1958. gada 29. jūlija protokolu Nr. 22, §19, pieņemts nolēmums par Jāņa Brolīša norīkošanu LKP Limbažu rajona komitejas rīcībā vadošam partijas darbam.⁴² Tajā pašā dienā atbilstoši LKP CK biroja nolēmumam, kas pamatojas uz 1958. gada 29. jūlija protokolu Nr. 22, §44, bija nolemts rekomendēt Jāni Brolīšu mācībām PSKP CK Neklātienes augstākajā partijas skolā. Spriežot pēc nolēmumā norādītā, par kandidātiem mācībām PSKP CK Neklātienes augstākajā partijas skolā izteikušies LKP CK partijas orgānu nodaļas vadītājs Augusts Voss, LKP CK otrais sekretārs Vilis Krūmiņš un sekretārs Ādolfs Migliniks (1903–1971)⁴³.⁴⁴ Atbilstoši LKP Limbažu rajona komitejas plēnuma 1958. gada 26. decembra protokolam Nr. 1, §2, Jāni Brolīšu ievēlēja par LKP Limbažu rajona komitejas otro sekretāru.⁴⁵ LKP CK birojs šo lēmumu apstiprināja ar 1959. gada 6. janvāra nolēmumu, kas izriet no protokola Nr. 42, §12 un ko parakstīja pirmais sekretārs Jānis Kalnbērziņš.⁴⁶ 1959. gada 2. janvāra raksturojumā, ko sniedza LKP Limbažu rajona komitejas pirmais sekretārs Kārlis Zorins, līdzās vispārīgai informācijai par dzimšanas gadu, tautību, nepabeigto augstāko izglītību un stāžu PSKP, norādīts, ka pirmajā LKP Limbažu

⁴⁰ LVA, 15500. f., 2. apr., 9476. l. (LKP CK nomenklatūras kadru Vladimira Sējas personas lieta), 11. lp. (LKP CK Republikāniskās partijas skolas 1948. gada 20. maija raksturojums, ko kopīgi parakstīja direktore Olga Vāvere un partijas biroja sekretārs Longins Avdjukevičs).

⁴¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 7. lp.

⁴² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 13. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas pamatots ar 1958. gada 29. jūlija protokolu Nr. 22, §19 un ko parakstīja otrais sekretārs Vilis Krūmiņš).

⁴³ Ādolfs Migliniks, *Циņa*, Nr. 297, 1971, 23. decembris, 3. lpp.

⁴⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 14. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas pamatots ar 1958. gada 29. jūlija protokolu Nr. 22, §44 un ko parakstīja otrais sekretārs Vilis Krūmiņš).

⁴⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 15. lp. (LKP Limbažu rajona komitejas plēnuma nolēmums, kas pamatots ar 1958. gada 26. decembra protokolu Nr. 1, §2 un ko parakstīja LKP Limbažu rajona komitejas pirmais sekretārs Kārlis Zorins).

⁴⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 18. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas izriet no 1959. gada 6. janvāra protokola Nr. 42, §12 un ko parakstīja pirmais sekretārs Jānis Kalnbērziņš).

rajona komitejas plēnumā Jāni Brolišu ievēlēja par otro sekretāru vienbalsīgi.⁴⁷ LKP CK partijas organizāciju nodaļas vadītājs Augusts Voss apstiprina minēto, norādot raksturojumā, kas seko izziņai, lai apstiprinātu Brolišu LKP Limbažu rajona komitejas otrā sekretāra amatā, ka viņš vienbalsīgi ievēlēts VII Limbažu rajona partijas konferencē rajona komitejā un pirmajā plēnumā par partijas rajona komitejas otro sekretāru.⁴⁸ Tālāk Zorina parakstītajā raksturojumā norādīts, ka, strādājot par otro sekretāru no 1958. gada 15. augusta, Jānis Brolišs sevi ir parādījis kā “spējīgs, enerģisks partijas darbinieks”, kas, “neesot iemaņām vadošā partijas darbā cenšas apgūt [partijas darba] stilu un metodes”⁴⁹. Minēts, ka uzdevumus izpilda akurāti, ka prasmīgi organizē masu politisko darbu. Tāpat norādīts, ka Jānis Brolišs ir izpelnījies “autoritāti starp partijas padomju aktīvu un rajona iedzīvotājiem”⁵⁰, ka paaugstina savu idejiski politisko līmeni un, lai gan mācās neklātienē augstākajā partijas skolā, aktīvi piedalās sabiedriskajā darbā, uzstājoties ar lekcijām un priekšlasījumiem.⁵¹ Šajā amatā Jānis Brolišs bija divas reizes ārpus PSRS kā tūrists: 1959. gadā 14 dienas – Čehoslovāķijas Sociālistiskajā Republikā un 1960. gadā 14 dienas – Polijas Tautas Republikā.⁵² 1960. gadā viņš saņēma savu pirmo apbalvojumu, medaļu *Par varonīgu darbu*,⁵³ kas atbilstoši 1961. gada septembra (oktobra) raksturojumam saņemta par dalību LPSR II skolotāju kongresā⁵⁴. 1971. gada kadru uzskaites personas lapā norādīts, ka laika posmā no 1958. gada līdz 1961. gadam Brolišs bija “ievēlēts” ne tikai par rajona komitejas otro sekretāru, bet arī par

⁴⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 16. lp. (1959. gada 2. janvāra raksturojums, ko sniedza LKP Limbažu rajona komitejas pirmais sekretārs Kārlis Zorins).

⁴⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 17. lp. otra puse (raksturojums, kas seko sagatavotajai izziņai Jāņa Broliša virzībai apstiprināšanai LKP Limbažu rajona komitejas otrā sekretāra amatā un ko parakstīja LKP CK partijas orgānu nodaļas vadītājs Augusts Voss).

⁴⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 16. lp.

⁵⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 16. lp.

⁵¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 16. lp.

⁵² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 5. lp.

⁵³ LVA, PA-101, 52. apr., 5. lp. otra puse.

⁵⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 21. lp. (partijas raksturojums, ko parakstīja LKP CK sekretārs Augusts Voss, kur drukā norādīts 1961. gada septembris un kas vizēts 1961. gada 6. oktobrī).

Limbažu rajona Tautas deputātu padomes deputātu.⁵⁵ Atbilstoši 1961. gada 29. augusta LKP CK biroja nolējumam, kas izriet no protokola Nr. 75, §21 un ko parakstīja pirmais sekretārs Arvīds Pelše, Jāni Brolišu atbrīvoja no LKP Limbažu rajona komitejas otrā sekretāra pienākumiem sakarā ar pāreju uz citu darbu.⁵⁶ 1961. gada 31. augusta izziņa, ko parakstīja LKP CK kadru uzskaites sektora vadītāja Zinaida Kozireva, norādīts, ka atbrīvošana no LKP Limbažu rajona otrā sekretāra amata notikusi sakarā ar Jāņa Broliša komandēšanu LPSR Valsts drošības komitejas rīcībā.⁵⁷

Atbilstoši 1971. gada 2. novembra autobiogrāfijā norādītajam 1961. gadā Jānis Brolišs pabeidza PSKP CK Neklātienes augstāko partijas skolu,⁵⁸ žurnālistikas nodaļu⁵⁹. Šeit iegūta pēc attiecīgā laika ieskatiem augstākā izglītība. Raksturojumā, kas sniegs par bijušo LKP Limbažu rajona komitejas otro sekretāru Jāni Brolišu, rekomendējot darbam PSRS vēstniecībā Zviedrijas Karalistē un ko parakstīja LKP CK sekretārs Augusts Voss, precizēts, ka Jānis Brolišs ir veiksmīgi pabeidzis mācības un nokārtojis eksāmenus PSKP CK Neklātienes augstākajā partijas skolā, saņemot “augstāko partijas izglītību”.⁶⁰ Ievērojams, ka raksturojumā, kas rekomendē darbam PSRS vēstniecībā Zviedrijas Karalistē, iekļauta ne tikai vispārīga informācija par Jāņa Broliša izglītību, panākumiem partijas darbā, kā arī informācija par partijas izglītojošā darba vadību Limbažu rajona izglītības un kultūras iestāžu tīklā, bet arī norāde, ka

“[Biedram Jānim Brolišam, Viktora dēlam] ir nosliece uz propagandas darbu, [viņš] prasmīgi gatavo un pieejami prot uzstāties auditorijas priekšā ar lekcijām un priekšlasījumiem.”⁶¹

⁵⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 5. lp.

⁵⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 19. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas izriet no 1961. gada 29. augusta protokola Nr. 75, §21 un ko parakstīja pirmais sekretārs Arvīds Pelše).

⁵⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 20. lp. (1961. gada 31. augusta izziņa, ko parakstīja LKP CK kadru uzskaites sektora vadītāja Zinaida Kozireva).

⁵⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 8. lp.

⁵⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp., LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 32. lp. (raksturojums, kas sniegts par Jāni Brolišu kā LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāju un ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss).

⁶⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 21. lp.

⁶¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 21. lp.

Spriežot pēc, piemēram, 1964. gada 14. augusta raksturojuma Nr. 399,⁶² minētā “nosliece” izmantota, lai dotu turpmākus darba uzdevumus Jānim Brolišim, esot atašeja amatā.

1961. gadā Jānis Brolišs sāka stažiera gaitas LPSR Ārlietu ministrijā, kā rezultātā 1962. gadā viņu nosūtīja par atašeju uz PSRS vēstniecību Zviedrijas Karalistē, kur viņš nostrādāja no 1962. gada marta līdz 1964. gada augustam⁶³.⁶⁴ Šajā laikā citas ārvalstis nav apmeklētas.⁶⁵ PSRS ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka Zviedrijas Karalistē Nikolaja Belohvostikova un arodbiedrības organizācijas sekretāra, padomnieka lauksaimniecības jautājumos Nikolaja Volodarska kopīgi parakstītais raksturojums atklāj visai detalizēti Jāņa Broliša darba pienākumu apjomu, kādēļ, acīmredzot, bijusi nepieciešama komandēšana LPSR VDK rīcībā:

“Galvenais viņa darbības apcirknis bija darbs ar latviešu emigrāciju. [Biedrs] Brolišs savas darbības laikā vēstniecībā nodibināja daudzus noderīgus sakarus emigrantu aprindās un bija labi informēts par procesiem, kas notika latviešu emigrācijā, par noskaņojumu šajās aprindās. Viņš uzrakstīja virkni noderīgu informatīvu materiālu un uzziņu par latviešu emigrācijas stāvokli Zviedrijā.

Ievērojama b. Broliša iezīme ir iniciatīva. Pēc viņa ierosmes noritēja virkne sarīkojumu ar latviešu emigrāciju – tikšanās vakari ar atbraukušajiem uz Zviedriju LPSR zinātnes un kultūras darbiniekiem, kinofilmu demonstrācija, preses konferences. Ne vienreiz vien b. Brolišs sniedza priekšlikumus izvērst patriotisko darbu starp latviešiem Zviedrijā, ko parasti vadība atbalstīja.”⁶⁶

Reizē raksturojumā vispārīgi aprakstīta arī darbība citās jomās. Minēts, ka Brolišam bija uzticēti darbi, kas saistīti ar vēstniecības konsulāta nodaļu, ka viņš aktīvi piedalījās sabiedriskajā darbā, bija sākumā vēstniecības diplomātiskā sastāva arodbiedrības organizācijas

⁶² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 23. lp. (1964. gada 14. augusta raksturojums Nr. 399, ko parakstīja PSRS ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Zviedrijas Karalistē Nikolajs Belohvostikovs un arodbiedrības organizācijas sekretārs, padomnieks lauksaimniecības jautājumos Nikolajs Volodarskis).

⁶³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 23. lp.

⁶⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

⁶⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 5. lp.

⁶⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 23. lp.

sekretāra vietnieks, bet pēdējā gadā – sekretārs. Bilsts arī, ka Brolišs prot glabāt valsts noslēpumu. Neiztrūkst norāde arī par izglītību, minot, ka Jānis Brolišs vēstniecībā apguva angļu valodu divu gadu kursa apjomā, kā arī sāka saprast zviedru valodu.⁶⁷ Ievērojams, ka 1971. gada 2. novembra kadru uzskaites personas lapā Jānis Brolišs, atbildot uz jautājumu par svešvalodu un “PSRS tautu” valodu zināšanām, norādījis, ka zina angļu, krievu un latviešu valodas,⁶⁸ tomēr ne vārda nav minēts par zviedru valodu.

Trimdas latviešu prese sniedz ieskatu par to, kā Jāņa Broliša darbību novērtējusi Zviedrijas Karalistē dzīvojošo trimdas latviešu sabiedrība. Piemēram, 1963. gada 1. maija laikraksta *Brīvība* raksts «Atkal Brolišs!» rada iespaidu, ka PSRS vēstniecības atašeju Jāņa Broliša un Leonīda Kārkliņa⁶⁹ aicinājumus uz vakariem uztvēra kā uzmācību un vērtēja skeptiski. Konkrētā gadījumā aprakstīta spēlfilmas *Diena bez vakara* (režisors – Māris Rudzītis, scenārija autors – Miervaldis Birze, lomās – Alfrēds Videnieks, Lidija Freimane, Velta Līne, Vija Artmane u. c.) izrādīšana, kuru noskatīties ieradās piecpadsmit skatītāji un kas rakstā nodēvēta par “Rīgas «brāķi»”. Raksts arī sniedz ziņas, ka vakari regulāri organizēti “Pad. Sav-bas un Zviedrijas tuvināšanas b-bas telpās”.⁷⁰

Savukārt 1964. gada 25. marta laikrakstā *Laiks*, vērtējot PSRS ārlietu ministra Andreja Gromiko (1909–1989) atbildes vizīti Zviedrijas Karalistē sakarā ar Zviedrijas Karalistes ārlietu ministra Torstena Nilsona (*Tortsten Nilsson*, 1905–1997) vizīti Maskavā, ar to saistīto Maskavas “šarma ofensīvu”, pieminēja arī Broliša un Kārkliņa aktivitātes kā daļu no šīs “ofensīvas”. Piemēra pēc minēta abu organizēta tikšanās ar LPSR Nopelniem bagāto mākslas darbinieku, grafiķi Arturu Lapiņu (1911–1983),

⁶⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 23. lp.

⁶⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp.

⁶⁹ “Dzintarjūra – vienotāja”, *Dzimtenes Balss*, Nr. 35, 1964, maijs, 3. lpp. Presē pieejamā informācija, raksturojot Leonīdu Kārkliņu, Mārtiņa dēlu, norāda uz 30 gadu stāžu VDK. “Īpaši bīstami okupanti un kolaboranti (VDK veterani)”, *Pavalstnieks*, Nr. 27, 1994, 12. jūlijs, 5. lpp.

⁷⁰ “Atkal Brolišs!” *Brīvība*, Nr. 5, 1963, maijs, 4. lpp.

“ko zinām kā pašu negantāko turienes mākslinieku pātagotāju, uz kura sirdsapziņas guļ vairāku latviešu gleznotāju bēdīgais liktenis Staļina laikā”⁷¹.

Minētā tikšanās atkal bijusi organizēta “Zviedrijas-Pad. Savienības biedrības «latviešu nodaļas»” piesegā, uz kuru, kā norāda laikraksts, ieradās “gaužām maz” Stokholmas latviešu.⁷² Lai novērtētu Latvijas nodaļas izvēlēto šarmēšanas līdzekli, salīdzinājumam jāmin, ka 1964. gada 1. martā Stokholmā biedrību *Zviedrija un PSRS* savienība organizēja Tikšanos ar kosmonautiem Juriju Gagarinu (1934–1968) un Valēriju Bikovski (1934).⁷³ Spriežot pēc 1964. gada 28. marta *Cīņa* publicētā Artura Lapiņa raksta, minētais Zviedrijas Karalistes apmeklējums bija saistīts ar ceļojošo⁷⁴ “latviešu padomju grafikas un akvareļu glezniecības izstādes” atklāšanu 1. martā Erebrū Mākslas namā. Rakstā atspoguļotas Lapiņa bažas pirms atklāšanas par izstādes apmeklējumu par spīti 29. februārī vietējā presē publicētajām labvēlīgām atsauksmēm, tomēr bažas esot bijušas velas:

“Vernisāžā bija klāt 190 cilvēku. Tika sacīts, ka zviedru mākslas dzīves apstākļos tas esot reti redzēts skaits. Jau pirmajos brīžos pēc tam, kad PSRS vēstniecības Zviedrijā atašejs L. Kārklīšs bija izstādi atklājis, varēja dzirdēt skatītāju spriedumus un atsauksmes. Labas atsauksmes, cildinošas atsauksmes.”⁷⁵

Izstādei, spriežot pēc raksta, bija veltīts arī pozitīvs sižets nākamajā dienā pēc atklāšanas, 2. martā “Zviedrijas centrālajā televīzijā”. Ekrānos varējis aplūkot, piemēram, portretus, ko darināja Gundega Vaska (1917–2006), Josifs Elgurts (1924–2007), Semjons Šegelmanis (1933), arī Vasilija Šelkova (1923) “asēto Audriņu traģēdiju” un Jāņa Robera Tillberga (1880–1972) “linolejā grieztos latviešu zvejniekus”.⁷⁶ Trimdas latviešu laikraksts *Latvija* atklāj, ka izstāde izpelnījās arī kritiku, minot laikraksta *Svenska Dagbladet* vērtējumu, ka izstāde esot “ļoti

⁷¹ “Gromiko Zviedrijā”, *Laiks*, Nr. 25, 1964, 25. marts, 1. lpp.

⁷² “Gromiko Zviedrijā”, *Laiks*, Nr. 25, 1964, 25. marts, 1. lpp.

⁷³ “Padomju kosmonauti Stokholmā”, *Cīņa*, Nr. 53, 1964, 3. marts, 3. lpp.

⁷⁴ “Dzintarijūra – vienotāja”, *Dzimtenes Balss*, Nr. 35, 1964, maijs, 3. lpp.

⁷⁵ Lapiņš, Arturs. “Māksla auž tautām draudzība sagšu”, *Cīņa*, Nr. 75, 1964, 28. marts, 4. lpp.

⁷⁶ Lapiņš, Arturs. “Māksla auž tautām draudzība sagšu”, *Cīņa*, Nr. 75, 1964, 28. marts, 4. lpp.

nevienāda”, ka visvājākie esot akvareļi, kas atgādinot “tūrisma mākslu”. Šo vērtējumu gan, spriežot pēc publikācijas, Kārklīņš ar Brolišu parūpējās Latvijai pasniegt kā atzinību.⁷⁷

Noslēdzot Broliša gaitu atašeja lomā raksturojumu, izmantojot presē pieejamās ziņas, jāmin 1963. gada 18. novembra sarīkojums. Brolišs un Kārklīņš šajā dienā bija sarīkojuši tikšanos ar diviem no Latvijas atbraukušiem “āģitatoriem”, kas raksturoti šādi:

“[...] kāds *Inturista* pārstāvis Sigmunds Skujiņš un okupantu «zinātņu akadēmijas» sūtīts runātājs Mārtiņš Zaķis.”⁷⁸

Tas, ka sarīkojums piesaistīja septiņu trimdinieku, tostarp Ulža Ģērmaņa (1915–1997) un Alfrēda Aleksandra Vintera (1908–1976) uzmanību, un tādēļ izsauca sašutumu par priekšrokas došanu PSRS vēstniecības darboņu sarīkojumam pār trimdas latviešu rīkoto svētku dievkalpojumu,⁷⁹ norāda, ka PSRS vēstniecības Zviedrijas Karalistē vērtējums Broliša darbam bija pamatots.

1964. gadā Brolišs atgriezās Rīgā, kur līdz 1966. gadam bija LKP CK propagandas nodaļas⁸⁰ lektoru grupas vadītājs.⁸¹ Virzot attiecīgajam amatam, LKP CK ideoloģiskās nodaļas vadītāja Imanta Andersona parakstītajā raksturojumā, kur, cita starpā, minēts, ka Andersons veicis pārrunas ar Jāni Brolišu, norādīts, ka Brolišs komjaunatnes un partijas darbā sevi ir pierādījis kā iniciatīvas pilnu un dziļdomīgu propagandas darbinieku. Savukārt vēstniecības darbā ieguva pieredzi kontrapropagandas darbā, kā arī darbā ar latviešu emigrantiem. Rezultātā viņam esot pietiekama sagatavotība un personīgās kvalitātes, lai varētu vadīt LKP CK lektoru grupu.⁸² LKP CK prezidijs Brolišu amatā apstiprināja ar nolēmumu, kas izriet no 1964. gada 1. septembra protokola Nr. 34, §3 un ko parakstīja pirmais

⁷⁷ “Ļoti nevaināda izstāde. Latviešu socialistiskie reālisti Zviedrijā”, *Latvija*, Nr. 10, 1964, 14. marts, 8. lpp.

⁷⁸ “Viņi sāk «atzīt» 19. novembrī!” *Latviju Vārds*, Nr. 27, 1963, 21. novembris, 1. lpp.

⁷⁹ “Viņi sāk «atzīt» 19. novembrī!” *Latviju Vārds*, Nr. 27, 1963, 21. novembris, 1. lpp.

⁸⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 9. lp.

⁸¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

⁸² LVA, PA-101, 52. apr., 24. lp. otra puse (izziņai, kas sagatavota Jāņa Broliša apstiprināšanai par LKP CK lektoru grupas vadītāju, pievienots raksturojums, ko parakstīja LKP CK ideoloģiskās nodaļas vadītājs Imants Andersons).

sekretārs Arvīds Pelše.⁸³ Minētā sakarā 1964. gada 28. septembrī Jānis Brolišs parakstīja apņemšanos, ka viņš, strādājot LKP CK vai esot atbrīvots no darba, apņemas glabāt valsts noslēpumus, kas kļūst zināmi dienesta sakarā, kā arī visas ziņas, kas attiecas uz LKP CK un tās darbu, un nekādā veidā neizpaust un nedalīties ar minēto informāciju. Apņemšanās ietvēra arī norādi par atbildību saskaņā ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1947. gada 9. jūnija dekrētu un saistību sniegt ziņas par visām izmaiņām anketā, konkrēti, par radiniekiem un paziņām, kas saistīti ar ārzemniekiem vai izbraukušiem uz ārzemēm.⁸⁴ Atkārtoti LKP CK prezidijs Brolišu LKP CK lektoru grupas vadītāja amatā apstiprināja ar nolēmumu, kas izriet no 1965. gada 29. jūnija protokola Nr. 66, §24 un ko parakstīja pirmais sekretārs Arvīds Pelše.⁸⁵ 1966. gada 23. marta raksturojums, ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Arvīds Pelše un ko vizēja Augusts Voss un Imants Andersons, atklāj, ka LKP CK lektoru grupas vadībā Brolišs strādājis kopš 1964. gada augusta, ka viņš ir

“principiāls, prasīgs, prasmīgi vada lektoru grupu, ikdienā virza darbu republikāniskajā [Vissavienības politisko zinību un zinātnes izplatīšanas biedrības nodaļā]. Lielu uzmanību velta stila un metožu pilnveidošanai propagandas darbā, prasmīgi gatavo un pieejami uzstājas ar lekcijām un priekšlasījumiem, ir nosliecies uz zinātniski pētniecisko darbu.”⁸⁶

Tāpat raksturojums informē, ka Brolišs esot bijis izpelnījies autoritāti starp LKP CK aparāta darbiniekiem, ka ievēlēts par nodaļas arodbiedrības komitejas priekšsēdētāju, ka regulāri paaugstina savas zināšanas un kvalifikāciju. Lektoru grupas vadībā izpelnījies 1965. gadā medaļu *Par teicamu darbu*.⁸⁷ 1966. gada 30. jūnija raksturojumā, kas sniegts Rīgas pilsētas Maskavas rajona kara komisariātam,

⁸³ LVA, PA-101, 52. apr., 25. lp. (LKP CK prezidija nolēmums, kas izriet no 1964. gada 1. septembra protokola Nr. 34, §3 un ko parakstīja pirmais sekretārs Arvīds Pelše).

⁸⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 26. lp. (apņemšanās, ko Jānis Brolišs parakstīja 1964. gada 28. septembrī).

⁸⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 27. lp. (LKP CK prezidija nolēmums, kas izriet no 1965. gada 29. jūnija protokola Nr. 66, §24 un ko parakstīja pirmais sekretārs Arvīds Pelše).

⁸⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 28. lp. (1966. gada 23. marta raksturojums, ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Arvīds Pelše un ko vizēja Augusts Voss un Imants Andersons).

⁸⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 5. lp. otra puse, LVA, PA-101, 52. apr., 28. lp.

iepriekšējais raksturojums saīsinātā formā pēc būtības atkārtots.⁸⁸ Pamatojoties uz LKP CK biroja nolēmumu, kas izriet no 1966. gada 16. augusta protokola Nr. 20, §25 un ko parakstīja LKP CK otrais sekretārs Nikolajs Beluha, Jāni Brolišu atbrīvoja no LKP CK propagandas un agitācijas nodaļas lektoru grupas vadības sakarā ar došanos mācībās, bet viņa vietā apstiprināja Ludi Himelreihu, Pētera dēlu (1931–1994).⁸⁹

1966. gadā Jānis Brolišs dodas uz Maskavu, kur līdz 1969. gadam ir aspirants PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas Zinātniskā komunisma katedrā.⁹⁰ Aspirantūras noslēgumā⁹¹ Brolišs aizstāvēja zinātņu kandidāta disertāciju *Antikomunistisko koncepciju par nacionālo jautājumu Padomju Baltijas republikās kritika* (*Критика антикоммунистических концепций по национальному вопросу в отношении республик Советской Прибалтики*⁹²),⁹³ iegūstot saskaņā ar PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas padomes 1969. gada 27. jūnija lēmumu, kas izriet no protokola Nr. 5, filozofijas zinātņu kandidāta grādu, ko apliecina PSRS Augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrijas Augstākās atestācijas komisijas 1969. gada 28. novembrī izsniegtais zinātņu kandidāta diploms МФС Nr. 002540⁹⁴. Tad no 1969. gada jūnija līdz 1971. gada novembrim⁹⁵ Jānis Brolišs strādāja par instruktoru PSKP CK propagandas nodaļā.⁹⁶ Šajā

⁸⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 29. lp. (1966. gada 30. jūnija raksturojums, ko parakstīja LKP CK sekretārs un ko vizēja Imants Andersons).

⁸⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 30. lp. (LKP CK biroja nolēmums, kas izriet no 1966. gada 16. augusta protokola Nr. 20, §25 un ko parakstīja LKP CK otrais sekretārs Nikolajs Beluha).

⁹⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

⁹¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 9. lp.

⁹² Sk. Бролиш, Янис. *Критика антикоммунистических концепций по национальному вопросу в отношении республик Советской Прибалтики* (автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук). Москва: Академия общественных наук при ЦК КПСС, Кафедра научного коммунизма, 1969. Pieejams: http://нэб.рф/catalog/000200_000018_rc_3513894/

⁹³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp.

⁹⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 10. lp. (PSRS Augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrijas Augstākās atestācijas komisijas 1969. gada 28. novembrī izsniegtais Jānim Brolišam zinātņu kandidāta diploms МФС Nr. 002540).

⁹⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 9. lp.

⁹⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse.

amatā viņš saņēma 1970. gadā jubilejas medaļu *Par varonīgu darbu. Atzīmējot Vladimira Iljiča Ļeņina 100. dzimšanas dienu*.⁹⁷

1971. gadā Jānis Brolišs atgriezās Rīgā, kur 1971. gada novembrī, pamatojoties uz LKP CK biroja 1971. gada 1. novembra protokola Nr. 24, §1 nolemto⁹⁸, bija apstiprināts par LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāju.⁹⁹ Augusta Vosa parakstītais raksturojums par Jāni Brolišu kā LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāju, lai gan salīdzinoši precīzi uzskaita viņa dzīves un darba gaitas, tomēr neatklāj neko pēc būtības par veikumu konkrētajos amatos, arī ārzemju sakaru nodaļas vadībā.¹⁰⁰ Turklāt, spriežot pēc citiem Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā pieejamajiem dokumentiem, piemēram, pēc Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas 1972. gada 29. marta sēdes protokola izraksta¹⁰¹, raksturojums izlaiž, piemēram, to, ka Jānis Brolišs, būdams LKP CK ārzemju nodaļas vadītājs, bija Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētāja vietnieka amatā, no kura minētajā sēdē bija lūdzis atbrīvot sakarā ar pārcelšanu uz Latvijas Republikānisko arodbiedrību padomi par Ārzemju tūrisma nodaļas vadītāju.¹⁰² Jāņa Broliša dalība Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas sarīkojumos LKP CK ārzemju nodaļas vadītāja kapacitātē atspoguļota arī presē.¹⁰³

⁹⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 5. lp. otra puse.

⁹⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 31. lp. (LKP CK biroja 1971. gada 1. novembra protokola Nr. 24, §1 izraksts).

⁹⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp. otra puse, 1. lp. (papildinājums kadru uzskaites personas lapai, kur atzīmēts, ka personas lieta ir pārbaudīta trīs reizes – 1976. gada 29. septembrī, 1980. gada 14. aprīlī un 1983. gada 11. februārī).

¹⁰⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 32.–33. lp.

¹⁰¹ LVA, 1052. f., 1. apr., 7. l., 4. lp. Citēts pēc Daukste-Silasproģe, Inguna. "Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja no 1951. līdz 1990. gadam: izveide, struktūra, darbības virzieni", *LIELAIS BRĀLIS TEVI VĒRO: VDK un tās piesegstruktūras*. Autoru kolektīvs K. Jarinovskas zinātniskajā redakcijā. VDK zinātniskās izpētes komisijas raksti, 3. sēj. Rīga: LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija, Latvijas Universitāte, 2016, 178. lpp.

¹⁰² Sk. Daukste-Silasproģe, Inguna. "Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteja no 1951. līdz 1990. gadam: izveide, struktūra, darbības virzieni", *LIELAIS BRĀLIS TEVI VĒRO: VDK un tās piesegstruktūras*. Autoru kolektīvs K. Jarinovskas zinātniskajā redakcijā. VDK zinātniskās izpētes komisijas raksti, 3. sēj. Rīga: LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija, Latvijas Universitāte, 2016, 178. lpp.

¹⁰³ "Solidaritātē ar pasaules tautām", *Dzimtenes Balss*, Nr. 51, 1971, 16. decembris, 2. lpp.

LPSR Ministru padome 1972. gada 20. jūnijā iesniedza priekšlikumu LKP CK ar dokumentu Nr. 7/083, ko parakstīja priekšsēdētāja vietnieks Pēteris Strautmanis, par Jāņa Broliša apstiprināšanu par LPSR iekšlietu ministru un Vladimira Sējas atbrīvošanu no šī amata.¹⁰⁴ Pamatojoties uz LKP CK biroja lemto, kas izriet no 1972. gada 20. jūnija protokola Nr. 37, §52 un ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss, Jāni Brolišu apstiprināja par LPSR iekšlietu ministru, atbrīvojot no attiecīgā amata Vladimiru Sēju. Minēto bija nolemts lūgt apstiprināt PSKP CK,¹⁰⁵ kas to veica ar 1972. gada 11. jūlija protokolu Nr. 47.¹⁰⁶ Jāņa Broliša LKP CK nomenklatūras kadru personas lietā nav nekas minēts par Vladimira Sējas atbrīvošanas iemesliem.

Personas lietā informācija par Broliša veikto iekšlietu ministra amatā ir vien brīdī, kad viņu atbrīvo no amata, pensionējot pēc paša lūguma slimības dēļ. Spriežot pēc presē pieejamās informācijas, iekšlietu ministra pienākumus Jānis Brolišs pamatā saistīja ar Iekšlietu ministrijas publiskā tēla spodrināšanu, piemēram, uzstājoties ar publiskām runām padomju milicijas dienas sakarā, kur izcelti milicijas un atsevišķu darbinieku sasniegumi ne tikai tiešo pienākumu veikšanā, bet arī, piemēram, izpildot Latvijas Padomju rakstnieku savienības literatūras propagandas biroja lūgumu atjaunot fotogrāfiju, lai atklātu Andreja Pumpura attēlu.¹⁰⁷ Jāņa Broliša aktivitātes LPSR Iekšlietu ministrijas publiskā tēla veidošanā bija vērstas arī uz saistības ar akadēmiskumu un zinātniskumu demonstrēšanu, radot pat priekšstatu, ka LPSR Iekšlietu ministrija ir soli priekšā Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Juridiskajai fakultātei. Tā, piemēram, 1973. gada 20. decembra *Padomju Students* raksta par Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Juridiskās fakultātes docētāju, konkrēti

¹⁰⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 35. lp. (LPSR Ministru padomes 1972. gada 20. jūnija dokuments Nr. 7/083).

¹⁰⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 34. lp. (LKP CK biroja 1972. gada 20. jūnija protokola Nr. 37, §52 izraksts, ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss).

¹⁰⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 1. lp. (papildinājums personas kadru uzskaites personas lapai).

¹⁰⁷ Brolišs, Jānis. "Padomju milicijas dienu sagaidot. Kārības un likumības sardzē", *Cīņa*, Nr. 263, 1973, 8. novembris, 3. lpp.

minot tikai docenti Mariju Blūmu (1915–1980)¹⁰⁸, un rektora Visvara Millera (1927–1992) LPSR Iekšlietu ministrijas apmeklējumu, kura laikā bija izrādīta, piemēram, gan “skaitļojamā tehnika” noziedzīgo nodarījumu atklāšanai, gan Rīgas pilsētas Iekšlietu pārvaldes dežūrdaļa, gan kriminālistikas muzejs, gan arī operatīvi tehniskā daļa. No LPSR Iekšlietu ministrijas rakstā minēti Jānis Brolišs, viņa vietnieks Anrijs Kavalieris un vietnieks kadru jautājumos Nikolajs Suvorovs.¹⁰⁹ Amata ietvaros, protams, Jānis Brolišs piedalījās arī tādos formālos sarīkojumos kā LPSR Augstākās tiesas plēnums, kur, piemēram, apspriesta plēnuma lēmumu pildīšana huligānisma jautājumos.¹¹⁰ Spriežot pēc 1977. un 1978. gada publikācijām, aktuālie, publiski atzītie sarežģījumi Iekšlietās bija saistīti ar satiksmes drošību, par ko uzstājās¹¹¹ un kuru risināšanā centās iesaistīties arī personiski Jānis. Brolišs, piemēram, rakstot LPSR Lauksaimniecības ministrijai par satiksmes drošības problēmām tās padotības uzņēmumos¹¹².

Jānis Brolišs, būdams LPSR Iekšlietu ministrs, 1976. gada 12. martā saņēma Darba Sarkanā Karoga ordeni, pamatojoties uz PSRS Augstākās Padomes Prezidija lemtu, par sekmēm, kas ir gūtas, izpildot

¹⁰⁸ Marija (Hisina) Blūma dzimusi 1915. gada 3. oktobrī Sanktpēterburgā, beigusi Daugavpils valsts ģimnāziju 1933. gadā, tad arī sākusi studijas Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē, kur tieslietu studijas beigusi 1938. gadā (LVVA, 7427. f., 1. apr., 18656. l., studenta kartiņa, matricula Nr. 19148). 1938. gadā kļuvusi par komjaunieti, kā arī veikusi “nozīmīgus šīs nelegālās organizācijas uzdevumus” (Reigase, Agra. “Atceroties profesori Mariju Blūmu”, *Padomju Students*, Nr. 4, 1985, 3. oktobris, 2. lpp.). Strādājusi fabrikā. Pēc Latvijas Republikas okupācijas sākusi darbu LĶKS CK kā tehniskā sekretāre, tad bija Rīgas apriņķa aģitācijas un propagandas nodaļas vadītāja, sākoties kara darbībai starp PSRS un nacionālsociālistisko Vāciju, evakuējās uz Baškīrijas APSR. 1943. gadā kļuva par PSKP biedri. 1945. gadā atgriezās Latvijas teritorijā, kur sāka strādāt par izmeklētāju un prokurora palīgu, bet kopš 1951. gada sāka darbu Latvijas Valsts universitātē, kur kopš 1960. gada sešpadsmit gadus vadīja krimināltiesību, kriminālprocesa un kriminālistikas katedru. 1975. gadā aizstāvēja doktora disertāciju. Mira 1980. gada 14. novembrī. Reigase, Agra. “Atceroties profesori Mariju Blūmu”, *Padomju Students*, Nr. 4, 1985, 3. oktobris, 2. lpp., “Marija Blūma”, *Padomju Students*, Nr. 10, 1980, 20. novembris, 4. lpp.

¹⁰⁹ Sondore, Dz. “Milicija «atļauj» sevi pratināt”, *Padomju Students*, Nr. 14, 1973, 20. decembris, 1. lpp.

¹¹⁰ “Latvijas PSR Augstākās tiesas plēnums”, *Cīņa*, Nr. 88, 1974, 14. aprīlis, 3. lpp.

¹¹¹ Zars, E. “Vissavienības konference, VAI, Rīga-1977”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 250, 1977, 23. decembris, 4. lpp.

¹¹² Ķemere, S. “Jāielūkojas patiesībai acīs”, *Cīņa*, Nr. 24, 1976, 30. janvāris, 4. lpp.

devītās piegades uzdevumus, augstiem dienesta rādītājiem, aktīvu darbu sabiedriskās kārtības un sociālistiskā īpašuma aizsardzībā.¹¹³

Lai gan Jāņa Broliša LKP CK nomenklatūras kadru personas lieta nesniedz pilnīgu ieskatu par viņa veikumu LPSR iekšlietu ministra amatā, toties tā dod ieskatu ar 1978. gada 10. janvāra izziņas palīdzību par iekšlietu ministra Jāņa Broliša ģimenes dzīvi, kas, acīmredzot, ietekmējusi turpmāko karjeru. Proti, LPSR Augstākās tiesas priekšsēdētāja Boļeslava Azāna (1921–1990)¹¹⁴, ar kuru iepriekš Brolišs sprieda, piemēram, LPSR Augstākās padomes plēnuma ietvaros par huligānisma jauājumiem,¹¹⁵ parakstītajā izziņā, kur nav norādīts adresāts un tās sniegšanas pamats, izklāstīta Jāņa Broliša un Laumas Brolišas, Jēkaba meitas (1931)¹¹⁶ šķiršanās izskatīšanas gaita un pamats. Izziņā teikts, ka 1977. gada 15. jūlijā LPSR iekšlietu ministrs Jānis Brolišs ir lūdzis LPSR Augstākajai tiesai šķirt laulību, kas slēgta 1952. gada 20. septembrī un kurā dzimuši divi bērni – Juris (1953) un Jānis (1971). Lūgums pamatots ar “psiholoģisku nesaderību”, kas pēdējā laikā saasinājusies, kādēļ notikusi “fiziska atsvešināšanās”, un kopš 1977. gada februāra laulības attiecības faktiski neeksistējot. Turklāt Brolišs uzsvēra, ka raksturu atšķirība bija vērojama jau pēdējos 20 gadus, bet nu tās negatīvi ietekmējot sešus gadus veco bērnu, jo sieva izmantojot audzināšanā nepedagoģiskas metodes un publiski cenšas Jāni Brolišu kompromitēt.¹¹⁷

Atbilstoši izziņai, izskatot lietu pirmo reizi 1977. gada 31. augustā, Broliša sieva prasību neatzina, uzskatīja, ka 25 gadu garumā viņiem bijušas vienotas intereses, un nekas viņu attiecībās nebija tāds, kas varētu vedināt uz šķiršanos.¹¹⁸ Viņa arī norādīja, ka šķiršanās lēmumu vīrs esot pieņēmis slimības iespaidā. Rezultātā LPSR Augstākā tiesa nolēma jautājuma skatīšanu atlikt uz trim mēnešiem, dodot iespēju samierināties. Tomēr arī 1977. gada 7. decembrī skatot lietu atkārtoti, Brolišs uztāja uz šķiršanos, tāpēc laulība bija šķirta.¹¹⁹

¹¹³ LVA, PA-101, 52. apr., 2. lp. otra puse.

¹¹⁴ “Boļeslavs Azāns”, *Cīņa*, Nr. 139, 1990, 4. jūlijs, 4. lpp.

¹¹⁵ “Latvijas PSR Augstākās tiesas plēnuma”, *Cīņa*, Nr. 88, 1974, 14. aprīlis, 3. lpp.

¹¹⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 54. lp. (1972. gada janvāra izziņa).

¹¹⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 36. lp. (1978. gada 10. janvāra izziņas, ko parakstīja LPSR Augstākās Padomes priekšsēdētājs Boļeslavs Azāns).

¹¹⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 36. lp.

¹¹⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 37. lp.

Jau nedaudz vairāk kā pēc mēneša, 1978. gada 19. janvārī Jānis Brolišs vēršas ar iesniegumu pie LKP CK pirmā sekretāra Augusta Vosa ar lūgumu atbrīvot viņu no LPSR iekšlietu ministra amata sakarā ar auss vestibulārā aparāta traumu, kas esot “gūta aizturot likumpārkāpējus”. Turpat iesniegumā norādīts, ka minētais jau saskaņots ar PSRS Iekšlietu ministriju, minot PSRS Iekšlietu ministrijas Galvenās kadru pārvaldes priekšnieku Ivanu Rjabiku, Iljiča dēlu.¹²⁰ 1978. gada 7. februārī LPSR Ministru padome dokumentā Nr. 7/083-4, kas adresēts LKP CK un ko parakstīja priekšsēdētājs Jurijs Rubenis, iesniedza priekšlikumu LPSR iekšlietu ministra amatā apstiprināt Mihailu Drozdu, Filipa dēlu, atbrīvojot no šī amata sakarā ar pensionēšanos slimības dēļ Jāni Brolišu.¹²¹ LKP CK birojs 1978. gada 9. februāra nolēmumā Nr. 5-46/1, kas izriet no 1978. gada 9. februāra protokola Nr. 46, §1 un ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss, apstiprināja priekšlikumu par Drozda apstiprināšanu LPSR iekšlietu ministra amatā un atbrīvošanu no LKP Jelgavas rajona komitejas pirmā sekretāra amata, kā arī Broliša pensionēšanos slimības dēļ.¹²² Lemtais saskaņots ar PSKP CK sekretariāta 1978. gada 8. februāra protokolu Nr. 92, §9.¹²³

Lietā norādīts, ka tikai vienu mēnesi 1978. gada februāra līdz martam Jānis Brolišs īslaicīgi “nestrādāja sakarā ar veselības stāvokli un aiziešanu pensijā”¹²⁴.¹²⁵ Faktiski uzreiz, jau 1978. gada 22. februāra rekomendācijā, ko parakstījuši LPSR iekšlietu ministra vietnieks Anatolijs Koroļovs un partijas pirmorganizācijas sekretārs A. Bobovičs un kas, acīmredzot, sniegta sakarā ar ieceri atsākt darba gaitas, dots izvērstis un pozitīvs raksturojums par Jāni Brolišu kā bijušo LPSR iekšlietu ministru. Raksturojumā norādīts, ka viņš iekšlietu sistēmā

¹²⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 38. lp. (1978. gada 19. janvāra Jāņa Broliša iesniegums LKP CK pirmajam sekretāram Augustam Vosam).

¹²¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 39. lp. (1978. gada 7. februārī LPSR Ministru Padomes dokuments Nr. 7/083-4, kas adresēts LKP CK un ko parakstīja priekšsēdētājs Jurijs Rubenis).

¹²² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 40. lp. (LKP CK biroja 1978. gada 9. februāra nolēmums Nr. 5-46/1, kas izriet no 1978. gada 9. februāra protokola Nr. 46, §1 un ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss).

¹²³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 1. lp. (papildinājums personas kadru uzskaites personas lapai)

¹²⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 1. lp.

¹²⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 47. lp., 47. lp. o. p. (1978. gada februāra izziņa).

ieviesa jauno un progresīvo, ka pievērsa uzmanību ministrijas aparāta stila un metožu pilnveidošanai. Turklāt Broliša vadībā esot veiktas darbības, lai pilnveidotu noziegumu atklāšanu, sabiedriskās kārtības nodrošināšanu un sociālistiskā īpašuma aizsardzību. Atzīmēts arī viņa ieguldījums personālsastāva mobilizācijā uzdevumu izpildei, kas izrietējuši no PSKP XXV kongresa. Turpat norādīts uz iniciatīvu, lai stiprinātu tiesisko kārtību un sociālistiskās likumības ievērošanu.¹²⁶

Raksturojumā atzīmēts ne tikai tas, ka Brolišs savu darbu balstījis uz struktūrvienību partijas pirmorganizācijām, bet arī tas, ka viņš

“pareizi veidojis attiecības ar republikas prokuratūru, tieslietu ministriju un citām ministrijām un resoriem”¹²⁷.

Norādīts, ka bieži esot braucis uz perifēriju, lai sniegu palīdzību, uzstāties ar lekcijām un priekšlasījumiem. Brolišs esot precīzs un konkrēts jautājumu risināšanā, kā arī stingri sekojot disciplīnai.¹²⁸ Personiski raksturots kā sabiedrīks, kulturāls, pieklājis un centīgs.¹²⁹ Minētais saskan ar tēlu, ko rāda presē publicētās ziņas, tomēr tas neatspoguļo ne ievainojuma, kas izraisījis slimību, gūšanas apstākļus, ne arī iemeslus, kādēļ personas lietā iekļauta izziņa par šķiršanos un kāpēc tas laika ziņā sakrīt ar lūgumu atbrīvot no amata. 1978. gada 7. marta dokumentā, kas adresēts LKP CK un ko parakstīja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis, minēts, ka LKP CK ārzemju sakaru nodaļa sniedz priekšlikumu apstiprināt Jāni Brolišu par Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāju, norādot uz viņa pieredzi partijas, administratīvajā un diplomātiskajā darbā, minot zinātņu kandidāta disertācijas aizstāvēšanu, kā arī norādot uz politisko izglītību, principialitāti un enerģiskumu. Noslēgumā minēts, ka ar Brolišu veikuši pārrunas LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss, LKP CK sekretārs Imants Andersons un LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs

¹²⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 41. lp. (1978. gada 22. februāra rekomendācija, ko parakstīja LPSR iekšlietu ministra vietnieks Anatolijs Koroļovs un partijas pirmorganizācijas sekretārs A. Bobovičs).

¹²⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 41. lp.

¹²⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 41. lp.

¹²⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 42. lp.

Laukmanis.¹³⁰ LKP CK biroja 1978. gada 10. marta nolēmumā Nr. 5-47/24, kas izriet no 1978. gada 7. marta protokola Nr. 47, §24 un ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss, priekšlikums atbalstīts, apstiprinot Jāni Brolišu par Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāju. Minētā jautājuma sakarā bija izteikušies Laukmanis un Voss.¹³¹ 1978. gada 7. marta raksturojumā, ko apstiprināja LKP CK, ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss, bet vizēja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis, sniegts formāls dzīves un darba gaitu uzskaitījums, atkārtojot iepriekšējos raksturojumos norādīto par politisko izglītību, principialitāti un enerģiskumu. Atšķirība vērojama vien norādē, ka Jānis Brolišs “rāda interesi par starptautiskās politiskas jautājumiem”¹³², kas, acīmredzami, iekļauta saistībā ar virzību amatā.¹³³

1983. gada 24. oktobra dokumentā, ko parakstīja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis, sniegts priekšlikums par Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāju apstiprināt Žani Zakenfeldu, Žaņa dēlu, atbrīvojot no šī amata Jāni Brolišu sakarā ar viņa pāriešanu citā darbā. Šeit arī sniegts Žaņa Zakenfelda raksturojums.¹³⁴ Minētā sakarā pieņemts LKP CK biroja 1983. gada 4. novembra nolēmums Nr. 5-75/22, kas izriet no 1983. gada 4. novembra protokola Nr. 75, §22 un ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss. Tā rezultātā Jāņa Broliša vietā apstiprināts Žanis Zakenfelds, bet Brolišs atbrīvots sakarā ar

¹³⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 43. lp. (1978. gada 7. marta dokuments, kas adresēts LKP CK un ko parakstīja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis).

¹³¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 44. lp. (LKP CK biroja 1978. gada 10. marta nolēmums Nr. 5-47/24, kas izriet no 1978. gada 7. marta protokola Nr. 47, §24 un ko parakstīja LKP CK pirmais sekretārs Augusts Voss).

¹³² LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 46. lp. (1978. gada 7. marta raksturojums, ko apstiprināja LKP CK, ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss, bet vizēja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis).

¹³³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 45.–46. lp.

¹³⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 48. lp. (1983. gada 24. oktobra dokuments, ko parakstīja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītājs Vladimirs Laukmanis).

pāriešanu citā darbā.¹³⁵ Jāņa Broliša iesniegums LKP CK, kas mašīnrakstā datēts ar 1983. gada 31. novembri, bet rokrakstā labots uz oktobri, skaidro atbrīvošanas pamatu, proti, minētajā dokumentā norādīts uz Jāņa Broliša vēlmi nodoties zinātniski pedagogiskai darbībai, kādēļ lūgts atbrīvot no Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāja amata.¹³⁶

Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāja amata izpildes laikā, 1980. gada aprīlī Jānis Brolišs saņēma LPSR Augstākās Padomes Goda rakstu par ilgstošu auglīgu darbu partijas un padomju orgānos un sakarā ar piecdesmito dzimšanas dienu.¹³⁷ Šīs “biedrības” vadīšana deva iespēju Jānim Brolišam atkal apmeklēt ārvalstis, ko viņš kopš atašēja pienākumu izbeigšanas nebija varējis. Proti: 1978. gadā Jānis Brolišs devās dienesta komandējumā uz Vācijas Demokrātisko Republiku, 1979. gada oktobrī uz Īrijas Republiku un Apvienoto Karalisti Padomju un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrību savienības specgrupas sastāvā, 1980. gada maijā dienesta komandējumā uz Vācijas Federatīvo Republiku, 1980. gada jūnijā dienesta komandējumā uz Polijas Tautas Republiku, 1980. gada oktobrī dienesta komandējumā uz Šrilankas Demokrātisko Sociālistisko Republiku, 1981. gada maijā Rīgas pilsētas delegācijas sastāvā uz *Portopijas-81* izstādes atklāšanu Japānā, 1982. gada maijā dienesta komandējumā uz Vācijas Demokrātisko Republiku, 1982. gada novembrī delegācijas sastāvā no Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības uz Kipras Republiku.¹³⁸

Dienesta gaitām noslēdzoties iekšlietu sistēmā, Brolišs bija kļuvis par iekšlietu ģenerālmajoru, 1978. gadā noņemts no kara uzskaites.¹³⁹

¹³⁵ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 49. lp. (LKP CK biroja 1983. gada 4. novembra nolēmums Nr. 5-75/22, kas izriet no 1983. gada 4. novembra protokola Nr. 75, §22 un ko parakstīja pirmais sekretārs Augusts Voss).

¹³⁶ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 50. lp. (Jāņa Broliša iesniegums LKP CK, kas mašīnrakstā datēts ar 1983. gada 31. novembri, bet rokrakstā labots uz oktobri, 24. novembra rezolūcija norāda, ka jautājums izskatīts 4. novembrī).

¹³⁷ LVA, PA-101, 52. apr., 2. lp. otra puse.

¹³⁸ LVA, PA-101, 52. apr., 3. lp.

¹³⁹ LVA, PA-101, 52. apr., 3. lp. otra puse.

Personas lietā dalība koleģiālās “vēlētās” institūcijās atspoguļota sekojoši: LPSR Augtākās Padomes deputāts astotajā un devītajā sasaukumā (ievēlēts 1973. gada 28. oktobrī un 1975. gada jūnijā, pildījis deputāta pienākumus līdz 1980. gada 26. februārim). LKP CK loceklis (ievēlēts XXII kongresā, bijis no 1976. gada janvāra līdz 1981. gada janvārim). LKP Revīzijas komisijas loceklis (ievēlēts XXIII kongresā, darbojies kopš 1981. gada janvāra).¹⁴⁰

Salīdzinošs ieskats *Intūrista* Rīgas nodaļas¹⁴¹ lietā

LKP CK nomenklatūras kadru personas lietas nav vienīgais personas lietu kopojums, kas satur būtisku LPSR VDK zinātniskai izpētei informāciju. Lai ilustrētu to, kā citviet pieejamās personas lietas ļauj precizēt, papildināt un pat pakļaut kritikai LKP CK nomenklatūras kadru personas lietās iekļauto informāciju, būs sniegts ieskats Latvijas Nacionālā arhīva Personāla dokumentu valsts arhīva 282. fondā *Akciju sabiedrība Viesnīca «Latvija»*, kas satur arī informāciju par *Intūrista* Rīgas nodaļu, dažādās tās juridiskās formācijās, proti, vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas nodaļā, vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas apvienībā, PSRS Galvenās ārzemju tūrisma komitejas (*Glavkominturist*) vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas apvienībā, PSRS Valsts ārzemju tūrisma komitejas (*Goskominturist*) Rīgas apvienībā nodarbinātajiem un kur glabājas Jāņa Broliša personas lieta¹⁴².

Minētā personas lieta atklāj, ka LKP CK biroja 1983. gada 4. novembra nolēmums Nr. Б-75/22, kā rezultātā Jāņa Broliša vietā par Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāju apstiprināts Žanis Zakenfelds, bet Brolišs atbrīvots sakarā ar pāriešanu citā darbā,¹⁴³ faktiski saistīts nevis ar Jāņa Broliša

¹⁴⁰ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 2. lp.

¹⁴¹ Šeit un turpmāk ar *Intūrista* Rīgas nodaļu apzīmēta struktūra dažādās tās juridiskās formācijās: vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas nodaļa, vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas apvienība, PSRS Galvenās ārzemju tūrisma komitejas (*Glavkominturist*) vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas apvienība, PSRS Valsts ārzemju tūrisma komitejas (*Goskominturist*) Rīgas apvienība.

¹⁴² PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l. (1984. gadā atbrīvoto no darba personas lietas, Ба–Бы), 118.–123. lp. (Jāņa Broliša personas lieta). Visi dokumenti ir krievu valodā.

¹⁴³ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 49. lp.

iesniegumā LKP CK, kas mašīnrakstā datēts ar 1983. gada 31. novembri, bet rokrakstā labots uz oktobri, minēto vēlmi nodoties zinātniski pedagoģiskai darbībai,¹⁴⁴ bet ar pārcelšanu citā VDK piesegstruktūrā – *Intūrista* Rīgas nodaļā –, nosakot atbildību personāla jautājumos. Minētais vismaz konvencionāli neatbilst tam, ko varētu uzskatīt par nodošanos zinātniski pedagoģiskai darbībai.

Pamatojoties uz PSRS Valsts ārzemju tūrisma pārvaldes 1983. gada 11. novembra pavēli Nr. 1000-л, PSRS Valsts ārzemju tūrisma pārvaldes vissavienības akciju sabiedrības *Intūrista* Rīgas apvienības ģenerāldirektors Igors Fjodorovs (1946–) ar 1983. gada 21. novembra pavēli Nr. 324-k iecēla no 1983. gada 22. novembra Jāni Brolišu par ģenerāldirektora vietnieku, kadru nodaļas priekšnieku, nosakot atalgojumu 200 rubļi. Iecelšana notikusi pārcelšanas kārtībā. Minētajā pavēlē, piesaucot to pašu pamatu, Fjodorovs pārceļ Juri Dimitri (1937) no Jūras un upju flotes strādnieku arodbiedrības Latvijas republikāniskās komitejas Rīgas internacionālā jūrnieku kluba direktora amata¹⁴⁵ par Rīgas apvienības ģenerāldirektora vietnieku, Ceļojumu pārvaldes priekšnieku, nosakot atalgojumu 225 rubļi.¹⁴⁶ Nākamā personas lietā iekļautā pavēle saistīta ar *Intūrista* Rīgas nodaļas reorganizāciju. Konkrēti, PSRS Valsts ārzemju tūrisma komitejas (*Goskominturist*) Rīgas apvienības ģenerāldirektora Igora Fjodorova 1984. gada 30. marta pavēle Nr. 93-k paredz Brolišu iecelt no 1. aprīļa par Rīgas apvienības kadru daļas priekšnieku, nosakot 200 rubļu atalgojumu.¹⁴⁷ Pavēle pamatota ar PSRS Valsts ārzemju tūrisma pārvaldes 1984. gada 22. marta pavēli Nr. 205-л. Šajā pašā pavēlē, atsaucoties uz to pašu pamatojumu, par ģenerāldirektora vietnieku iecelts Juris Dimitris, nosakot viņam 225 rubļu atalgojumu.¹⁴⁸ Iespējams, ka pavēlei izmantota vecā veidlapa, kur tās galvā rakstīts vissavienības akciju sabiedrības *Intūrists* Rīgas apvienība. Turklāt arī tā neatspoguļo precīzi iepriekšējo *Intūrista* juridisko statusu, padotību PSRS Galvenajai ārzemju tūrisma komitejai (*Glavkominturist*).

¹⁴⁴ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 50. lp.

¹⁴⁵ PDVA, 282. f., 1. apr., 135. l. (1984. gadā atbrīvoto no darba personas lietas, Д–И), 28. lp. (1983. gada 18. februāra anketa no Jura Dimitra personas lietas).

¹⁴⁶ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 118. lp. (*Intūrista* Rīgas apvienības ģenerāldirektora Igora Fjodorova 1984. gada 30. marta pavēle Nr. 93-k).

¹⁴⁷ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 118. lp.

¹⁴⁸ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 121. lp.

Jāņa Broliša *Intūrista* Rīgas nodaļas kadru personas lieta, pateicoties jaunā parauga anketai, piemēram, satur daudz precīzākas ziņas par ģimeni nekā tās, kas sniegtas LKP CK nomenklatūras kadru personas lietā, kā arī papildina ar ziņām par turpmākajām Jāņa Broliša dzīves un darba gaitām pēc tam, kad beigta LKP CK nomenklatūras kadru personas lieta.

Anketa līdzīgi LKP CK nomenklatūras kadru lietā esošajiem dokumentiem portretē ģenerāldirektora vietnieku, kadru daļas priekšnieku Jāni Brolišu, Viktora dēlu, norādot, ka viņš ir dzimis 1930. gada 22. aprīlī Rēzeknes apriņķa Kaunatas pagasta Kaipu sādžā, latvietis, cēlies no nabadzīgajiem zemniekiem, PSKP biedrs no 1951. gada (biedra kartes Nr. 15847007). 1961. gadā pabeidza PSKP CK Neklātienes augstāko partijas skolu, bet 1969. gadā pabeidza PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmiju, iegūstot zinātnisko grādu – filozofijas zinātņu kandidātu. Ievērojams, ka anketa aizpildīta mašīnrakstā, nevis pašrocīgi, ka nav norādīts aizpildīšanas datums, nav arī aizpildītāja paraksts un ka, piemēram, disertācijas nosaukums pierakstīts kļūdaini. Proti, ir nevis *Antikomunistisko koncepciju par nacionālo jautājumu Padomju Baltijas republikās kritika* (*Критика антикоммунистических концепций по национальному вопросу в отношении республик Советской Прибалтики*), bet *Antikomunisma kritika nacionālajos jautājumos saistībā ar publikācijām Padomju Baltijas republikās* (*Критика антикоммунизма по национальному вопросу в отношении публик. Советской прибалтики*). Minētais norāda, ka anketu mašīnrakstā aizpildījusi cita persona.¹⁴⁹

Anketā pie jautājuma par zinātniskajiem darbiem norādīts, ka Brolišs ir vienas grāmatas autors, divu grāmatu līdzautors, uzrakstījis arī vairākas zinātniskas publikācijas zinātniski teorētiskos žurnālos un centrālajā presē.¹⁵⁰ Šādas informācijas LKP CK nomenklatūras personas lietā nav.

Ja 1971. gada 2. novembra kadru uzskaites personas lapā Jānis Brolišs, atbildot uz jautājumu par svešvalodu un “PSRS tautu” valodu

¹⁴⁹ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp. (anketa bez datuma, paraksta un aizpildīta mašīnrakstā, secīgi pirmā personas lietā).

¹⁵⁰ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp.

zināšanām, norādījis, ka zina angļu, krievu un latviešu valodas,¹⁵¹ tomēr ne vārda nebija minējis, ka, strādājot par atašeju sācis saprast zviedru valodu, tad jau *Intūrista* Rīgas nodaļas anketā uz jautājumu par to, kādas svešvalodas un “PSRS tautu valodas” pārvaldāt un kādā pakāpē, norādīts, ka Brolišs brīvi pārvaldīja latviešu, krievu un angļu valodu, zviedru un vācu valodu zināja ar vārdnīcas palīdzību.¹⁵²

Intūrista Rīgas nodaļas anketa par ārzemju ceļojumiem sniedz salīdzinoši virspusīgu informāciju, ievērojot to, ka jaunajā anketā atbildei uz minēto jautājumu paredzēta salīdzinoši mazāka aile. Šeit sniegtas ziņas, ka Jānis Brolišs vairākkārt bijis ārpus PSRS, tajā skaitā 1959. gadā Čehoslovāķijas Sociālistiskajā Republikā, 1960. gadā bija delegācijas sastāvā Polijas Tautas Republikā, Zviedrijas Karalistē pildīja PSRS vēstniecībā atašeja pienākumus. Vēlāk, pildot dienesta pienākumus, bija Polijas Tautas Republikā, Vācijas Demokrātiskajā Republikā, Šrilankas Demokrātiskajā Sociālistiskajā Republikā, Apvienotajā Karalistē, Īrijas Republikā, Japānā, Kipras Republikā un Francijas Republikā.¹⁵³ Salīdzinot minēto uzskaitījumu ar LKP CK nomenklatūras kadru personas lietā iekļauto papildinājumu kadru uzskaites personas lapai, kur atzīmēts, ka personas lieta ir pārbaudīta trīs reizes – 1976. gada 29. septembrī, 1980. gada 14. aprīlī un 1983. gada 11. februārī –, konstatējams, ka ārzemju saraksts papildināts ar Francijas Republiku, tomēr nav ziņu par to, kādas iestādes komandējuma ietvaros tā ir apmeklēta.

Atšķirībā no LKP CK nomenklatūras kadru personas lietas *Intūrista* Rīgas nodaļas kadru personas lietā pieejami salīdzinoši pilnīgi dati par ģimeni. Lai gan to nosaka jaunā parauga anketas konkrētie jautājumi, tomēr, salīdzinot ar citām LKP CK nomenklatūras kadru personas lietām, rodas iespaids, ka Jānis Brolišs iepriekš apzināti sniedzis skopu informāciju par ģimeni vai pat par atsevišķiem jautājumiem nesniedzis nemaz.

Ziņās par ģimeni, Jānis Brolišs norādījis, māte – Zofija Broliša (dzimusi Štekele), Sidora (Izidora) meita, dzimusi 1901. gadā Rēzeknes rajonā, bijusi personālā pensionāre, dzīvojusi Hospitāļu ielā 7, Rīgā. Tēvs – Viktors Brolišs, Eduarda dēls, dzimis 1888. gada Rēzeknes

¹⁵¹ LVA, PA-101, 52. apr., 9. l., 4. lp.

¹⁵² PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp. otra puse

¹⁵³ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp. otra puse

rajonā, miris 1954. gadā.¹⁵⁴ Savā 1983. gada 8. decembra autobiogrāfijā norāda, ka līdz ar “sociālistiskās revolūcijas uzvaru 1940. gadā Latvijā” viņa tēvs ir strādājis Rēzeknes apriņķa tautas deputātu padomes izpildu komitejā. Pēc nacionālsociālistiskās Vācijas uzbrukuma PSRS tēvs esot paspējis izbaukt uz PSRS iekšieni, atstājot sievu un bērnus. Jānis Brolišs un viņa māte tēva prombūtnes laikā nodarbojušies ar lauksaimniecību. Pēc “Latvijas atbrīvošanas” jeb otrreizējās PSRS okupācijas tēvs esot atgriezies Latvijas teritorijā. 1947. gadā visa ģimene pārcēlusies uz dzīvi Rīgā.¹⁵⁵ Māsa – Viktorija Broliša, Viktora meita, dzimusi 1925. gada Rēzeknes rajonā, pensionāre, dzīvojusi kopā ar māti Rīgā. Vecākais dēls – Jurijs Brolišs, dzimis 1953. gadā Rīgā, LPSR Sakaru ministrijas sakaru virsnieks un dzīvoja atsevišķi no vecākiem Rīgā. Jaunākais dēls – Jānis Brolišs, dzimis 1971. gadā Maskavā, mācījās Rīgas 24. vidusskolā, kur mācības notika krievu valodā, dzīvoja kopā ar savu māti, bijušo Broliša sievu Laumu Brolišu, Rīgā. Lauma Broliša (dzimusi Andrea), Jāņa meita, dzimusi 1931. gadā Ainažos, Limbažu rajonā, strādājusi par strādnieci Rīgas 213. bērnudārzā, kas atrodas Vesetas ielā 11, Rīgā, faktiski līdzās sava bijušā vīra un viņa jaunās laulātās draudzenes dzīvesvietai. Otrā sieva – Aļevtina Broliša (dzimusi Kurejeva, pirmajā laulībā – Polonska), Semjona meita, dzimusi 1939. gadā Vorosilovā Primorskas apgabalā, strādāja LPSR Veselības aizsardzības ministrijas IV pārvaldes poliklīnikā par ārstnieciskās fizikultūras metodisti, dzīvoja kopā ar vīru Vesetas 12, Rīgā.¹⁵⁶

Ziņas par darba gaitām izklāstītas vispārīgi, to izklāstā nav vērojamas būtiskas atšķirības, salīdzinot ar tām ziņām, kas sniegtas iepriekš LKP CK nomenklatūras kadru personas lietā. No 1948. līdz 1949. gada augustam Jānis Brolišs bija Rīgas 14. nepilnās vidusskolas vecākais pionieru vadītājs, uzreiz pēc tam līdz 1955. gada augustam bija LPSR Iekšlietu ministrijas darbinieks. Beidzot strādāt ministrijā, līdz 1958. gada augustam mācījās LKP CK Republikāniskajā partijas skolā Rīgā. Tad līdz 1961. gada aprīlim bija LKP Limbažu rajona komitejas otrais sekretārs. Līdz 1962. gada februārim stažējās LPSR Ārlietu ministrijā Rīgā, pēc tam bija nosūtīts uz PSRS vēstniecību Zviedrijas

¹⁵⁴ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp. otra puse

¹⁵⁵ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 120. lp. (1983. gada 8. decembra autobiogrāfija).

¹⁵⁶ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 116. lp. otra puse.

Karalistē Stokholmā, lai tur līdz 1964. gada augustam pildītu atašeja pienākumus. Atgriezās Rīgā, lai līdz 1966. gada augustam vadītu LKP CK lektoru grupu. Līdz 1969. gadam Brolišs bija PSKP CK Sabiedrisko zinātņu akadēmijas aspirants Maskavā. Tad, acīmredzot, pēc disertācijas aizstāvēšanas un līdz 1971. gada oktobrim bija PSKP CK propagandas nodaļas instruktors Maskavā. Pārcēlās uz Rīgu un līdz 1972. gada jūlijam pildīja LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāja pienākumus, kad viņu iecēla par LPSR iekšlietu ministru, ko viņš atbilstoši anketā norādītajam pildīja līdz 1978. gada martam. Tālāk anketā norādīts, ka ministra pienākumus Jānis Brolišs nomaina uz Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības prezidija priekšsēdētāja amatu, ko pilda līdz 1983. gada novembrim.¹⁵⁷ Secināms, ka anketā norādītās ziņas, piemēram, sniedzot informāciju par darbu LPSR iekšlietu ministrijā, ir vispārinātas tiktāl, ka pat mācības PSRS Valsts drošības ministrijas Rīgas milicijas komandējošā sastāva skolā pieskaitītas darbam LPSR iekšlietu ministrijā. Savukārt norādītie mēneši ir vietām neprecīzi, piemēram, LKP CK ārzemju sakaru nodaļas vadītāja pienākumus Jānis Brolišs pārstāj pildīt jau jūnijā, nevis jūlijā, bet LPSR iekšlietu ministra amatu pārstāj pildīt nevis februārī, bet martā.

Sniedzot ziņas par “vēlētiem” amatiem, norādīts, ka no 1958. gada bija LKP Limbažu rajona komitejas otrais sekretārs, tad arī Limbažu rajona darbaļaužu deputātu padomes deputāts. 1975. gadā bija LPSR Augstākās Padomes deputāts, gadu vēlāk, 1976. gadā LKP CK loceklis, bet 1981. gadā LKP CK Revīzijas komisijas loceklis.¹⁵⁸

Atbilstoši anketā norādītajam Brolišs saņēmis sešas medaļas un Darba Sarkanā Karoga ordeni. Pensionējies kā iekšlietu ģenerālmajors.¹⁵⁹

Raksturojumā, kas sniegts, lai PSRS Valsts ārzemju tūrisma komitejas (*Goskominturist*) Rīgas apvienības kadru nodaļas priekšnieks Jānis Brolišs varētu piedalīties konkursā uz vakanto pasniedzēja amatu sabiedriski politiskajās zinātnēs, precizēts, ka Brolišs ir pārcelts darbā no Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības uz *Intūrista* Rīgas nodaļu. Tāpat raksturojums atklāj, ka Brolišs kadru

¹⁵⁷ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 117. lp.

¹⁵⁸ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 117. lp. otra puse.

¹⁵⁹ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 117. lp. otra puse

nodaļas priekšnieka amatu savieno ar LKP CK Revīzijas komisijas locekļa un Vissavienības politisko zinību un zinātnes izplatīšanas biedrības Latvijas republikāniskās nodaļas valdes locekļa pienākumiem. Turklāt Brolišs atradis vēl arī laiku, lai uzstātos ar lekcijām par ideoloģiskās cīņas jautājumiem un lai brīvajā laikā lasītu lekcijas Arvīda Pelšes Rīgas politehniskā institūta Zinātniskā komunisma katedrā.¹⁶⁰ Jāatzīmē, ka raksturojums gan neatklāj *Intūrista* Rīgas nodaļā paveikto.

Pamatojoties gan uz PSRS Valsts ārzemju tūrisma pārvaldes 1984. gada 10. decembra pavēli Nr. 928-л, gan uz Broliša iesniegumu, Latvijas apvienības ģenerāldirektors Igors Fjodorovs izdod 1984. gada 29. decembra pavēli Nr. 419-k, kurā nosaka, ka, sākot ar 1985. gada 2. janvāri, Jānis Brolišs atbrīvojams no kadru nodaļas priekšnieka amata pēc paša vēlēšanās.¹⁶¹ Acīmredzot, tas saistīts ar Jānim Brolišam labvēlīgu konkursa iznākumu.

Aptuveni pēc pusgada, 1985. gada 26. jūlijā Jānis Brolišs mira, spriežot pēc presē publicētā, būdams Arvīda Pelšes Rīgas Politehniskā institūta “docents”¹⁶². Tiesa – tas arī vienīgais publiski pieejamais avots, kas norāda uz šādu akadēmisko amatu. Šādā amatā tobrīd Arvīda Pelšes Rīgas Politehniskajā institūtā bija arī filozofijas zinātņu doktors Jāzeps Brolišs, Staņislava dēls (1928–2008), kas 1972. gada 20. martā aizstāvēja disertāciju *Internacionālā studējošās jaunatnes audzināšana (pēc LPSR materiāliem) (Интернациональное воспитание учащейся молодёжи (на материалах Латвийской ССР))*¹⁶³, iegūstot filozofijas zinātņu kandidāta grādu, un 1983. gadā Arvīda Pelšes Rīgas Politehniskajā institūta Zinātniskā komunisma katedrā bija izstrādājis doktora disertāciju *Internacionālistiskā brieduma formēšanās sociālisma attīstības etapā. Teorētiski metodoloģiskie aspekti (Формирование интернационалистской*

¹⁶⁰ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 122. lp. (raksturojuma kopija, kur paredzētas paraksta vietas ģenerāldirektoram Igoram Fjodorovam, partijas pirmorganizācijas sekretārei Kaivali Ćinim, arodbiedrības komitejas priekšsēdētāja vietniecei Valentīnai Sofīnai).

¹⁶¹ PDVA, 282.f., 1. apr., 133. l., 123. lp. (PSRS Valsts ārzemju tūrisma pārvaldes Latvijas apvienības ģenerāldirektora Igora Fjodorova 1984. gada 29. decembra pavēle Nr. 419-k).

¹⁶² “Atvadu rindas”, *Dzimtenes Balss*, Nr. 32, 1985, 8. augusts, 2. lpp.

¹⁶³ *Cīņa*, Nr. 58, 1972, 10. marts, 4. lpp.

зрелости на этапе развитого социализма. Теоретико-методологический аспект)¹⁶⁴ un to aizstāvējis. Gan Jānis Brolišs, gan Jāzebs Brolišs publicēja darbus par zinātniskā komunisma jautājumiem, turklāt abi dzimuši Rēzeknes apriņķa Kaunatas pagastā. Par Jāzepu Brolišu noteikti zināms, ka viņš mācījies Kaunatas sešu klašu pamatskolā.¹⁶⁵ Ievērojot to, ka nereti publikācijā nav publicēts pilns vārds, bet abreviatūra, tad autora noteikšanai jāpievērš pastiprināta uzmanība.

Trimdas latviešu acīm nepaslīdzēja garām fakts, ka Jāņa Broliša nāvei *Cīņā* un vēlāk arī *Dzimtenes Balss* bija veltītas vien skopas rindas.¹⁶⁶ *Cīņas* ziņa par Jāņa Broliša nāvi aprobežojas vien ar LKP CK līdzjūtību, kas publicēta 1985. gada 30. jūlija numura 3. lappusē, sadaļā «Sludinājumi un reklāma», lappuses labajā stūrī:

“Latvijas Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja dziļās sērās paziņo, ka 56. mūža gadā pēkšņi miris Latvijas Komunistiskās partijas revīzijas komisijas loceklis, Arvīda Pelšes Rīgas Politehniskā institūta pasniedzējs

JĀNIS BROLIŠS,

un izsaka līdzjūtību nelaika ģimenei.”¹⁶⁷

Nekrologs *Dzimtenes Balss* 1985. gada 8. augusta numurā satur vispārīgas ziņas par Jāni Brolišu, izlaižot gan viņa darba gaitas *Intūrista* Rīgas nodaļā, gan arī lomu Vissavienības politisko zinību un zinātnes izplatīšanas biedrības Latvijas republikāniskajā nodaļā. Ne vārda nav minēts par viņa bērēm, atdusas vietu vai konkrēti sērojošajiem.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Бролиш, Язеп. *Формирование интернационалистской зрелости на этапе развитого социализма. Теоретико-методологический аспект* [*Internacionālistiskā brieduma formēšanās sociālisma attīstības etapā. Teorētiski metodoloģiskie aspekti*] (автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора философских наук). Рига Рижский ордена Трудового Красного Знамени Политехнический институт им. А. Я. Пельше, Кафедра научного коммунизма, 1983. Pieejams: <http://cheloveknauka.com/formirovanie-internatsionalistskoy-zrelosti-na-etape-razvitogo-sotsializma-teoretiko-metodologicheskiy-aspekt>

¹⁶⁵ Brolišs, Jāzebs. “Mēs augām draudzīgā saimē”, *Padomju Jaunatne*, Nr. 77, 1972, 18. aprīlis, 2. lpp.

¹⁶⁶ Svečturis, Juris. Tīrīšanas Gorkija ielā 11A, Brīvība, Nr. 8, 1985, oktobris, 2. lpp.

¹⁶⁷ *Cīņa*, Nr. 174, 1985, 30. jūlijs, 3. lpp.

¹⁶⁸ “Atvadu rindas”, *Dzimtenes Balss*, Nr. 32, 1985, 8. augusts, 2. lpp.

Trimdas latvieši izteica minējumus, kas aizmirstību saistīja ar “tīrīšanām Gorkija ielā 11A” jeb VDK piesegstruktūrās.¹⁶⁹ Tomēr nav jāizslēdz, ka aizmirstības iemesli varētu būt salīdzinoši prozaiski. Jāņa Broliša nāves dienā LPSR elite – LKP CK pirmais sekretārs Boriss Pugo, LKP CK otrais sekretārs Valentīns Dmitrijevs, LKP CK sekretārs aģitācijas un propagandas jautājumos Anatolijs Gorbunovs, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs Jurijs Rubenis, LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs Jānis Vagris, bijušais “Latviešu pirmā iznīcinātāju strēlnieku pulka kareivis”¹⁷⁰, dzejnieks, “sabiedriskais darbinieks”, Latvijas Padomju rakstnieku savienības organizētājs Andrejs Balodis, laikraksta *Cīņa*s redaktors un LPSR Žurnālistu savienības valdes priekšsēdētājs Jānis Britāns, LKP CK kultūras nodaļas vadītājs Aivars Goris, LPSR Tautas rakstnieks Arvīds Grigulis, LPSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks, LPSR ārlietu ministrs Viktors Krūmiņš, prozaīķe, tulkotāja, viena no pirmajām Latvijas Padomju rakstnieku savienības biedrēm Mira Krupņikova, Rīgas pilsētas Kirova rajona komitejas pirmais sekretārs L. Matisons, LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks, prozaīķis un literatūras kritiķis Jānis Niedre, Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes pirmais sekretārs Jānis Peters, LPSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas priekšsēdētāja Irēna Reimane, Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes sekretārs Ēvalds Strods, žurnāla *Karogs* atbildīgais sekretārs Jūlijs Vanags, Latvijas Miera aizstāvēšanas komitejas priekšsēdētājs, žurnāla *Karogs* galvenais redaktors, dzejnieks Andris Vējāns, LPSR Tautas dzejnieks Imants Ziedonis¹⁷¹ – steidza publiski paust pēdējo godu 1985. gada 24. jūlijā mirušajam dzejniekam, Latvijas Padomju rakstnieku savienības organizētājam, “sabiedriskajam darbiniekam” Valdim (Voldemāram) Luksam, dzimušam 1905. gadā. Atvadīšanās bija organizēta 27. jūlijā no plkst. 12 līdz 13-30 LPSR Valsts jaunatnes teātra telpās, Lāčplēša ielā 25, Rīgā, bet apbedīšana notika Raiņa kapos plkst. 14-00.¹⁷² Šādas

¹⁶⁹ Svečturis, Juris. Tīrīšanas Gorkija ielā 11A, Brīvība, Nr. 8, 1985, oktobris, 1.–2. lpp.

¹⁷⁰ Ķipers, Jūlijs. “Dzejnieks un cīnītājs”, *Bērnība*, Nr. 3, 1958, marts, 7. lpp.

¹⁷¹ “Valdis Luks”, *Cīņa*, Nr. 171, 1985, 26. jūlijs, 3. lpp., Valda Luksa bēres”, *Cīņa*, Nr. 173, 1985, 28. jūlijs, 4. lpp.

¹⁷² “Valdis Luks”, *Cīņa*, Nr. 171, 1985, 26. jūlijs, 3. lpp., “Valda Luksa bēres”, *Cīņa*, Nr. 173, 1985, 28. jūlijs, 4. lpp.

publiskas izrādes organizēšana prasīja nodevas, iespējams, arī tādā veidā, ka cita dedzīga PSRS ideoloģijas aizstāvja, arī LPSR Žurnālistu savienības biedra¹⁷³ miršanas fakta publiskošana bija novēlota un praktiski paslēpta, lai palielinātu organizētā notikuma nozīmīgumu.

¹⁷³ Liepa, A. "Sabiedrības interešu sardzē – ar sabiedrības atbalstu", *Padomju Jaunatne*, Nr. 147, 1972, 29. jūlijs, 1. lpp.